

**YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ VE HERBERT JANSKY'NİN
"LEHRBUCH DER TÜRKİSCHEN SPRACHE"
ADLI ESERİNDE TÜRKÇE KELİME KADROSU**

*Yrd. Doç. Dr. M. Sani ADIGÜZEL
Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Türkçe Eğitimi Bölümü Öğretim Üyesi*

ÖZET

Bu çalışmada, esas itibariyle Herbert Jansky'nin "Lehrbuch der türkischen Sprache" adlı eseri, Türkçe kelime kadrosu bakımından incelenmiştir. "Lehrbuch der türkischen Sprache" adlı eser Avusturyalılara Türkçe öğretmek amacıyla Almanca olarak kaleme alınmıştır. Eserin hedef kitlesi Türkçe öğrenmek isteyen Avusturyalılar ile Almanca bilen yabancıdır. Eser hiç Türkçe bilmeyenlerin öğrenme ihtiyaçları göz önünde tutularak hazırlanmıştır. Eserde çocukların değil, yetişkinlerin öğrenilebilirlik düzeyleri esas alınmıştır. Eserin muhatabı olan yetişkinler kendi ana dillerinin gramerini en az orta öğretim düzeyinde bilmesi gereken yetişkinlerdir. Türkçe öğretiminin cümle düzeyinde ele alındığı ve dolayısıyla küçük okuma parçaları ve diyalogların yer almadığı "Lehrbuch der Türkischen Sprache", pedagojik bir gramerdir. Eserde Türkçe öğretimi toplam 82 ders olarak plânlanmıştır. Kelimeler sıklık durumuna göre seçilmiştir. Bu çerçevede 2000 dolayında Türkçe kelime seçilmiş ve bu 2000 kelime toplam 82 ders arasında dağıtılarak cümle içinde öğretilmeye çalışılmıştır.

ANAHTAR KELİMELER: Herbert Jansky, Lehrbuch der türkischen Sprache, Yabancılara Türkçe Öğretimi, Gramer-Tercüme Metodu, Kelimelerin Sıklık Durumu

**TEACHING TURKISH TO FOREIGNERS AND TURKISH
VOCABULARIES ACCORDING TO HERBERT JANSKY'S BOOK NAMED
LEHRBUCH DER TÜRKISCHEN SPRACHE**

ABSTRACT

The present study is mainly concerned with Herbert Jansky's work *Lehrbuch der türkischen Sprache* analyzed in Turkish vocabulary included throughout the book.

Herbert Jansky wrote the book *Lehrbuch der türkischen Sprache* in German so as to teach Turkish to Austrians. Consequently the work was intended, as the target readership, for Austrians who want Turkish and foreigners knowing German. The book was prepared with particular attention to learning needs of those who do not know any Turkish at all. Not that children but the learnability level of adults was given priority in the work. Adults targeted on by the book are those who have to know the grammar of their mother tongues at the intermediate level. *Lehrbuch der türkischen Sprache*, in which the Turkish instruction is handled at the sentential level and therefore small passages and dialogues do not exist, is a pedagogical grammar. The Turkish instruction is offered in 82 lessons in the book. Words are selected considering their frequency of the use. In this connection, about 2000 Turkish words are selected and attempted to be taught in sentential contexts by 82 lessons.

KEY WORDS: Herbert Jansky, *Lehrbuch der türkischen Sprache*, Teaching Turkish to Foreigners, Grammar Translation Method, Frequency of the Works

1. GİRİŞ

Herhangi bir dilin öğrenilmesinde ihtiyaç duyulan gramer kurallarının en fazla birkaç yüzü ve buna karşılık kelimelerin sayısının en az birkaç bini bulunduğu dikkate alınırsa, dil öğretiminde sürenin kısılmasının, kuraldan ziyade öğretilecek kelimeler arasında seçim yapmak suretiyle gerçekleştirilebileceği şeklinde bir hüküm verilebilir. Esasen yabancı dil öğretimi, dildeki kuralların kelimelere göre daha az olmasından dolayı, büyük ölçüde kelime öğretimi demektir. Zaten bir çocuğun ilk konuşma denemeleri görüldüğünde, çocuk tek tük kelimeleri telâffuz etmeye başlar başlamaz, onun için “konuşuyor” hükmü verilmektedir. O hâlde konuşmak demek evvelâ kelimeleri kullanmak demektir. Bir yabancı dili konuşmak için o dilin kelimelerini doğru kullanmak ve anlamak gerekir. Bir dilin ses ve cümle yapısı çok iyi bilinse bile, eğer kelimeler bilinmiyorsa, o dilde söylenileni anlamak ve dolayısıyla anlamak kabil değildir.

“Dil öğretiminde en yakın ihtiyaçlardan başlayarak tekrarlanabilen ve kullanılabilen kelimeler seçilir. Bir yetişkin için 24 ile 25 yaş arasında pek bir fark olmasa bile bir çocuk için 4 ile 5 yaş arasındaki fark pek büyüktür. Çocukların eşyayı tanımak çağındaki soruları ve vücut gelişmeleri göz önüne alınarak yaşlara göre kelime basamakları belirlenir. Bunlar öğretilir. Dil, zamirler, aile, ev eşyaları, aza adları, sayılar, yolculuk, beslenme, gök, yer, iklim, din, ulaşım, sağlık, hukuk, görüşme (tanışma, telefon, yazışma), gelenek, bildirişim, askerlik, güvenlik, bitkiler, hayvanlar, (tarım, okuma-yazma, biçki-dikiş, gemicilik, marangozluk, musiki, madencilik, diplomasi, tababet, alış veriş, dil-edebiyat gibi) meslekler, ihtiyaç eylemleri gibi

başlıklarda kümelenendirilen 40 kelimelik bütünlüklerle belletilir." (Kaçalın, 1994, s. 253-254)

Fries ise, kelime bilgisini dört sınıfta mütââla etmektedir:

1. Dilin yapısını anlamak için gerekli olan temel kelimeler,
2. Türetmek için gerekli olan kelimeler,
3. Okunanı ve dinlenenini anlamak için gerekli olan kelimeler,
4. Özel alanlar için gerekli olan kelimeler (Alan, 1994, s. 40).

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ise, Türkçedeki hemen bütün yapılar kelime üzerinde işleme girdiği için, şöyle formüle edilebilir: Sözlük kelimesini gramer kelimesine veya gramer kelimesini sözlük kelimesine dönüştürmek ve bu dönüştürme işlemi sırasında Türkçenin temel kelime servetini kazandırmak. Herbert Jansky'nin de, Türkçeyi Avusturyalılara en kısa zamanda öğretmek amacıyla kaleme aldığı, "Lehrbuch der türkischen Sprache" (Jansky, 1986) adlı eserinde* böyle bir formül uyguladığı söylenebilir.

2. TEMEL KELİMELER VE KELİMELERİN SIKLIK DURUMU

Bir dilde bulunan kelimelerin bir kısmı temel kelime servetini teşkil eder. Bir kelimenin temel kelime serveti içinde yer alması için bazı ölçüler vardır. Bunlar; nesilden nesle miras bırakılarak yaşama, insan hayatında birinci derecede rol oynama ve tarihî seyir içinde en az değişikliğe uğrama gibi hususlardır. Başta *baş, göz, kulak, el, ayak* gibi organların adları olmak üzere, ana gıda maddesi sayabileceğimiz *su, ekme, et, balık* gibi yiyecek ve içeceklerin adları, insanın yakın ilişki içinde bulunduğu *at, inek, koyun* gibi hayvanların adları ve insanın en çok yaptığı müşahhas hareketleri karşılayan *almak, vermek, yemek, içmek, gitmek, gelmek* gibi fiillerin adlarıyla *bir, iki, beş, on, yüz, bin* gibi sayıların adları temel kelime servetine örnek olarak gösterilebilir (Aksan, 1982, s. 19).

Kelime öğretiminde kelime seçerken dikkat edilmesi gereken hususlar ise şu şekildedir:

1. Sıklık,
2. Yaygınlık,
3. İşe yararlık,
4. Öğrenmeye uygunluk (Alan, 1994, s. 40).

Gerek ana dili öğretiminde olsun, gerekse yabancı dil öğretiminde olsun temel kelime servetinin tespit edilmesi ve öğretimde önceliğin bu kelimelere verilmesi büyük önem taşımaktadır. Nitekim öğretilen dilin en sık

* Bu çalışmada bundan sonra "Lehrbuch der türkischen Sprache" adlı eser için LTS kısaltması kullanılacaktır.

kullanılan ve en fazla ihtiyaç duyulan kelimelerini tespit edebilmek için birçok dilde çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmaların bir kısmından elde edilen sonuçlar şöyle özetlenebilir:

Ogden ve Richards, İngilizce için 1923-1927 yılları arasında 800 kelimelik "Basic English"i hazırlamışlardır. G. Gougenheim ve R. Michea ise benzer bir çalışmayı Fransızca için yapmışlar ve bu dilde en sık kullanılan kelimeleri konuşma dili ve yazı dili açısından ayrı ayrı tespit etmişlerdir. Buna göre konuşma dilinin en sık kullanılan 1475 kelimesinden "Temel Fransızca I" ve yazı dilinin en sık kullanılan 3000 kelimesinden "Temel Fransızca II" ortaya çıkmıştır (Öztokat, 1977, s. 190).

Bu iki çalışma ve başka bazı çalışmalar konuşma ve yazı dilinde kullanılan ortalama kelime sayısının 4000-5000 dolayında olduğunu göstermiştir. Ancak konuşma ve yazma sırasında en fazla 4-5000 kelime kullanılmasının temel kelime servetinin bu kadar kelimedenden meydana geldiği sonucunu doğurmamalıdır. Genellikle bir dildeki temel kelime sayısının ancak 2000 dolayında olduğu görüşü benimsenmektedir. Çünkü bazı meşhur yazarların bile kelime hazineleri 5000 kelime dolayındadır. Verlee, bir dildeki temel kelimelerin 2000'den ancak biraz fazla olduğunu ve eğitim görmüşlerin ise en fazla 4-5000 kelime kullandığını ifade etmektedir. Bazı ilim adamları ise sıklık sayımlarıyla elde edilen kelimelerden ilk 1000'iyle normal metinlerin %80'inden fazlasının anlaşılabilceğini kaydetmekte ve geriye kalan %20'lik kısmın anlaşılabilmesi için oranlamayı şöyle sürdürmektedirler: 2000 kelimedede bu oran %90'a çıkmakta ve daha sonraki her 1000 kelimeyle de anlaşılabilme oranı %2 düzeyinde artmaktadır. Böylece ortalama 4000 kelimedede günlük konuşma dilinde anlaşılabilme oranının %95'e yükseleceği sonucu ortaya çıkmaktadır.

Bu sonuca göre bir yabancı dili yeni öğrenmeye başlayanlara ilk etapta öğretilmesi gereken kelimelerin hangileri olduğuna karar vermek için öncelikle kelimelerin sıklık sırasının tespit edilmesine ihtiyaç vardır. Fransızca, Almanca ve Türkçede sıklık sırasının en başında yer alan birkaç kelime şöyle belirtilebilir:

Temel Fransızca I'de en yüksek sıklık gösteren on kelime şöyle sıralanmaktadır (Öztokat, 1977, s. 192).

1- être, 2- avoir, 3- de, 4- je, 5- il, 6- ce, 7- la, 8- pas, 9- à, 10- 10) et.

Almancada en yüksek sıklık gösteren ilk on beş kelimenin sırası da şöyledir (Aksan, 1982, s. 23).

1) die, 2) der, 3) und, 4) zu, 5) in, 6) ein, 7) an, 8) den, 9) auf, 10) das, 11) von, 12) nicht, 13) mit,

14) den, 15) des.

YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ VE ...

Türkçede ise konuşma ve yazı dili için ayrı ayrı yapılan inceleme sonuçlarına göre ilk 20 sırada yer alan kelimelerin sıklık durumu bir tablo hâlinde şöyle ifade edilebilir (Aksan, 1982, s. 23-24).

Konuşma Dili			Yazı Dili	
1.	demek	8742	bir	5589
2.	bir	4673	bu	2170
3.	bu	3278	olmak	2053
4.	o	3203	etmek	1944
5.	ben	2764	ve	736
6.	ne	2674	demek	946
7.	olmak	2625	o	856
8.	gelmek	2372	ne	685
9.	gitmek	2372	baş	651
10.	sen	1882	yapmak	650
11.	var	1801	için	641
12.	şey	1343	ben	607
13.	almak	1281	görmek	569
14.	yapmak	1264	gelmek	559
15.	vermek	1216	iki	558
16.	ora	1175	vermek	546
17.	yok	1175	gibi	495
18.	etmek	1098	bulmak	486
19.	bakmak	1080	hareket	478
20.	kız	1072	almak	458

Bu alınan sonuçların dillerin yapısı ve onları konuşan milletlerin çeşitli özelliklerine göre değişiklik göstermesi gayet tabiidir. Ancak konuya, özellikle yukarıda belirtilen nesilden nesile miras bırakılma, insan hayatında birinci derecede rol oyanama ve tarihî seyir içinde en az değişikliğe uğrama gibi hususlar açısından bakıldığında, dillerin yakınlık ve paralellik göstermesi beklenmelidir.

Nitekim örnek olarak alınan üç dilde sıklık bakımından ilk sıralarda yer alan kelimelerin harf-i tarifler, zamirler, edatlar ve bağlaçlar ve yardımcı fiiller gibi kelimelerden oluşması bu durumu belgelemektedir.

LTS'de Türkçe kelime öğretiminde kelimelerin sıklık hususu dikkate alınmıştır. Bu husus, daha ilk konudan itibaren göz önünde tutulmuş ve alfabe öğretimi yapılırken bile 29 harf için seçilen örnek kelimelerde 32 Türkçe basit ama sıklık derecesi yüksek kelime seçilmiştir. Türk alfabesinde yer alan 29 harften 28'nin telâffuzu için birer örnek kelime verildiği hâlde yumuşak g (ğ) için üç değişik kelime örnek olarak verildiği için harfler ve telâffuzu konusu 32 kelime ile örneklendirilmiştir. Bu 32 kelimeyi asıl

metinde olduğu gibi alfabetik olarak şöyle sıralayabiliriz: at, bir, cami, çay, dam, ev, fincan, gün, değil, oğul, öğretmen, bahçe, iki, kapı, lokanta, jandarma, kim, lokanta, mal, ne, ot, ön, pencere, renk, su, şeker, tütün, uçak, üç, var, yok, zaman.

LTS'de kullanım sıklığı dikkate alınarak 2000 dolayında kelime kullanılmıştır. Bu 2000 dolayındaki kelime listesine fiilimsiler (isim-fiil, sıfat-fiil ve zarf-fiiller) dâhil edilmemiştir. Türkçenin yabancılara öğretiminde ilk sırada öğretilmesi gerektiği düşünülen bu kelimeleri, alfabetik olarak şöyle sıralamak mümkündür:

3. KELİMELERİN ALFABETİK LİSTESİ

A

aç, acıkmak, acele, acele etmek, abla, abi, açık, açıklamak, açlık, açmak, ad, adam, adamcağız, adı geçmek, adres, af, affetmek, Afgan, Afganistan, afiyet, ağa, ağabey, ağaç, ağır, ağır, ağırlaşmak, ağız, ağlamak, Ağrı, ağrılamak, ağustos, ahmak, Ahmet, aile, akıl, akıllı, akıllılık, akılsız, akılsızlık, akıntı, akmak, akraba, akşam, akşamleyin, alan, alçak, aldanmak, aldatmak, aleyküm selam, alıcı, alın, alış, alışmak, Allah, Allaha ısmarladık, Allaha şükür, almak, Alman, Almanca, Almanya, alt, altı, altın, altıncı, altışar, altmış, altmışar, altmışıncı, ama, amca, Ameliyat olmak, Amerika, Amerikalı, an, anahtar, ancak, anıt, anlamak, anlaşmak, anlatmak, anlayış, anne, apaçık, apartman, aptal, Aptes almak, aptes, ara, araba, Arabistan, arada sırada, aralık, aramak, Arap, Arapça, arı, Arjantin, Arjantinli, arka, arkadaş, Arnavut, Arnavutça, Arnavutluk, arsa, arslan, artık, artmak, arzu etmek, arzu, asır, asker, aşağı, aşağı yukarı, aşık olmak, aşık, at, eş, atılmak, atış, Atina, atlamak, atmak, av, avcı, Avrupa, avukat, Avusturalya, Avusturalyalı, Avusturya, Avusturyalı, ay, ayak, ayakkabı, ayaklanmak, ayı, aylık, ayna, aynı, ayran, ayrıca, ayrılmak, Ayşe, az, azalmak, azaltmak.

B

baba, bacanak, badana, badanalamak, bağ, bağlamak, bağlamak, bahçe, bahçeci, bahşiş, bakan, bakanlık, bakınmak, bakış, bakkal, bakmak, baldız, balık, balo, banka, banknot, bardak, barışmak, barsak, basmak, baş örtüsü, baş, başarı, başarılı, başarısız, başarmak, başka, başkent, başkomutanlık, başlamak, başvurmak, batı, batmak, havul, bay, hayran, bayram, bazen, bazi, bebek, becerikli, beceriklilik, beceriksiz, beceriksizlik, beğenmek, bekçi, beklemek, hekletmek, Belçika, Belçikalı, belediye, belki, belli, bembeyaz, ben, bence, benzemek, benzin, beraber, berber, beri, Berlin, beş, beşer, beşinci, bey, beyaz, beyefendi, bıçak, bırakmak, bildirmek, bile, bilet, biletçi, bilezik, bilgi, bilgili, bilgisiz, bilmek, bin, bina, biner, bininci, binış, binmek, bir şey değil, bir, bira, birahane, biraz, birbir, birçok, birdenbire, birer, biriktirmek, birinci, birkaç, birleşmek, birlikte, bisiklet, bit, bitirmek, bitmek, biz, blüz, boğulmak, bomba, bomboş, borç, boş, boşaltmak, boyamak, boyun, bozmak, bozuk para, hozuk, hólge, böyle, Bremen, Brezilya, Brezilyalı, bu, buçuk, bugün, bulaşık, Bulgar, Bulgarca, Bulgaristan, bulmak, bulunmak, buluşmak, bulut,

YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ VE ...

bulutlu, bulutsuz, bura, buralı, burun, büro, büsbütün, bütün, büyük, büyüklük, büyüme, büyütmek.

C

cadde, cam, cami, can, cennet, cep, cesaret, cesaretlenmek, cevap vermek, cevap, ceza, civar, coğrafya, cuma, cumartesi, cumhuriyet, cumhuriyetçi, cumhuriyetçilik, cümle, cüzdan.

Ç

çabalamak, çabuk olmak, çabuk, çadır, çağırma, çalışkan, çalışkanlık, çalışmak, çalıştırmak, çalınmak, çamaşır, çamaşırhane, çanta, çarpma, çarşamba, çarşı, çatal sapan, çatal, Çatalca, çay, çaycı, çayhane, çek, Çekçe, çekilmek, çekinmek, çekmek, Çekoslovakya, Çekoslovakyalı, çelenk, çeşme, çeyrek, çiban, çıkarmak, çıkış, çıkmak, çıplak, çirçiplak, çiçek, çiçekçi, çift, çiftçi, çiftlik, çimen, Çin, Çince, Çinli, çirkin, çirkinlik, çoban, çocuk, çocukluk, çoğalmak, çoğaltmak, çok teşekkür, çok, çorap, çorba, çuval, çünkü, çürük.

D

dağ, daha, daire, dakika, dalmak, dam, damat, dana, Danca, Danimarka, Danimarkalı, dans etmek, dar, davet etmek, davet, davetli, davranmak, dayı, dede, dedikodu, dedirmek, defa, defter, değer, değerli, değersiz, değil, değişmek, değiştirmek, değmek, deli, demeç vermek, demeç, demek, demin, demir, demli, deniz, depo, depresyon, derece, derhal, derin, ders, dert, devam etmek, devam, devamlı, deve, devlet, dış, dışarı, diğer, dikkat etmek, dikkat, dikkatli, dikkatlilik, dikkatsiz, dikkatsizlik, dikmek, dilekçe, dilemek, din, dindaş, dinlemek, dinlenmek, dinleyici, dinmek, diş, dişçi, dişlemek, diye, doğmak, doğru, doğu, doğum, doksan, doksanar, doksanıncı, doktor, dokuz, dokuzar, dokuzuncu, dolap, dolaşmak, dolayı, dolayısıyla, doldurmak, dolmak, dolmakalem, dolu, domuz, dondurma, donmak, dopdolu, dosdoğru, dost, dostluk, doymak, dönme, dönüş, dörder, dördüncü, dört, dövmek, durak, durdurmak, durdurmak, durmak, durum, duymak, düğün, dükkân, dümdüz, dün, dünya, düşman, düşmek, düşünce, düşünceli, düşüncelilik, düşüncesiz, düşüncesizlik, düşünmek, düşürmek, düz.

E

ecza, eczacı, eczahane, efendi, eğer, eğlenmek, ekim, ekmek, eksik, ekspres, el, elbise, eldiven, elektrik, elektrikçi, elleme, ellerinize sağlık, elli, ellinci, elliser, elma, elti, emir, endişe, endişelenmek, enişte, erimek, erkek, erken, Ermeni, Erzurum, eser, eskiden, Eskişehir, esmek, estağfurullah, eş, eşek, eşya, et, etek, etkili, etmek, ettirmek, ev, evet, evlenmek, evli, Eylül, evvallah, ezber, ezberlemek.

F

fabrika, fakat, fakir, fakirlik, fare, fark etmek, fark, Farsça, fasıl, Fatma, fatura, fayda, fazla, felaket, Felemenkçe, fena, fenalaşmak, fenalık, fetih, feyzan, fıkra, fındık, fırça, fırçalamak, fırlamak, fırsat, fırtına, fısıldamak, fikir, Filistin, Filistinli, film, fincan, Fince, Finlandya, Finlandyalı, firma, fiyat, fotoğraf, fotoğrafçı, Fransa, Fransız, Fransızca, fuar.

G

Galata, garaj, garp, garson, gayet, gazete, gazeteci, gazetecilik, gece, geceleyin,

YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ VE...

gecelik, gecikmek, geciktirmek, geç kalmak, geç, geçe, geçen, geçinmek, geçirmek, geçmek, geçmiş, gelecek, gelin, gelir gelmez, geliş, gelmek, gemi, gemici, genç, gençleşmek, gençlik, geniş, genişlemek, genişlik, gerçek, gerçekten, gerek, gerekmek, geri, getirmek, gezdirmek, gezi, gezinmek, gezinti, gezmek, gibi, gidiş geliş, gidiş, giriş, girişmek, girmek, gişe, gitmek, giyinmek, giymek, gizlenmek, göğüs, göl, gölge, gömlek, göndermek, gönül, gönüllü, gönülsüz, göre, görmek, görünce, görünmek, görüşme, görüşmek, gösteri, gösterme, götürmek, göz, göze çarpmak, gözlük, grev, grip, güçlük, gül, güle güle, gülmek, gülünç, gümrük, gümrükçü, gün aydın, gün, güneş, günlük, gürültü, güvenmek, güvey, güzel, güzelce, güzelleşmek, güzellik.

H

haber vermek, haber, haberci, hafif, hafiflemek, hafifleşmek, hafta, haftalık, hak, hakikaten, hakkında, haklı olmak, hâl, hala, hâlâ, hâlbuki, hâlde, halı, halk, halletmek, hamal, hamd olsun, hangi, hanım, hanımefendi, hapis, hapishane, hareket etmek, hareket, harita, harp, Hasan, hasret, hasta, hastahane, hastalanmak, hastalık, hata, hatır, hatırlamak, hava, havlu, hayat, haydi, haydut, hayır, hayret, hayvan, hazır, hazırlamak, hazırlık, haziran, hedef, hediye, hem, hem... hem de, hemen hemen, hemen, hemşire, henüz, hep, her hâlde, her şey, her zaman, her, herif, herkes, hesap, hesaplamak, heyecan, heyecanlanmak, hırsız, hız, hızlı, Hindistan, Hintçe, Hintli, his, hissetmek, hizmet, hizmetçi, hoca, Hollanda, Hollandalı, horlamak, hoş bulduk, hoş geldiniz, hoş, hoşça kal, hoşlanmak, hukuk, hükümet, hükümetçe.

İ

İbranice, iç, içeri, için, içirmek, içmek, idare etmek, iddia etmek, iddia, iflas etmek, iflas, ihracat, ihraç etmek, ihraç, ihtiyaç, ihtiyar, ihtiyarlamak, iki, ikinci, ikişer, ikram etmek, ilaç, ile, ile ilgili, ileri, ilerlemek, ilerletmek, ilgi, ilgilendirmek, ilginç, ilk, ilkbahar, ilkokul, iltica, ilticacı, imdat, imkân, imkânsız, imtihan, imza, imzalamak, inanmak, ince, incelemek, incir, inek, İngiliz, İngiltere, İngilizce, iniş, inkar etmek, inkar, inmek, insan, insanca, inşa etmek, inşa, inşaallah, İran, İranlı, ishal, isim, iskele, İspanya, İspanyol, İspanyolca, İsrail, İsraili, İstanbul, istasyon, istatistik, istirahat etmek, İsveç, İsveççe, İsveçli, İsviçre, İsviçreli, iş, işçi, işgal etmek, işgal, işitmek, işlemek, işsizlik, işte, İtalya, İtalyan, İtalyanca, itfaiye, itibaren, itmek, iyi akşamlar, iyi geceler, iyi günler, iyi yolculuklar, iyi, iyileşmek, iz, izin, izlemek.

I

Irak, Iraklı, ıslanmak, ıslatmak, ismarlamak, ışık.

J

jandarma, Japon, Japonca, Japonya.

K

kabahat, kabine, kabul etmek, kabul, kaç, kaça, kaçar, kaçınıcı, kaçırma, kaçmak, kadar, kadın, kadıncağız, kâğıt, kahvaltı, kahve, kahvehane, kala, kalabalık, kalem, kalın, kalkış, kalkmak, kaldırmak, kalmak, kalp, kamyon, kanser, kanun, kapak, kapalı, kapamak, kapı, kapıcı, kapkara, kar yağmak, kar, kara, karakteristik,

YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ VE ...

karanlık, karar vermek, karar, kardeş, karı, karıkoca, karın, karışmak, karıştırmak karşı, karşılamak, kart, kasım, kaşık, kat, katılmak, kavga etmek, kavga, kaybetmek, kaybolmak, kayak, kayın anne, kayınbirader, kayıp, kaza, kebab, keçi, kedi, kedici, kelime, kenar, kendi kendine, kendi, kendilik, kese kâğıdı, kese, kesmek, keyif, kılmak, kıpkırmızı, kırkar, kırkinci, kırmak, kırmızı, kısa, kısalmak, kısaltmak, kısım, kiskanç, kiskançlık, kış, kıymet, kıymetli, kız kardeş, kız, kızarmak, kızartmak, kızdırmak, kızmak, ki, kibrit, kilim, kilit, kilitlemek, kilifli, kim, kimse, kira, kirli, kişi, kitap, kitapçı, koca, kol, kolay, kolaylaşmak, koltuk, komak, komisyon, komşu, konferans, konmak, konser, konsolosluk, kontrol, kontrolcü, konu, konuşmak, koparmak, kopmak, korkmak, korkutmak, koşmak, koşu, koymak, koyu, koyun, köpecik, köpek, köprü, kör, körfez, körlük, köşe, köşk, köy, köylü, kravat, kucak, kucaklamak, kulak, kulaklık, kulübe, kum, kumaş, kumbara, kurban, kurs, kurtarmak, kurtulmak, kurum, kurumak, kusur, kuş, kuşçuk, kut, kutlamak, kutlu, kutu, kuvvet, kuvvetli, kuyumcu, kuzey, küçük, küflü, kül, küllük, kütiüphane.

L

laf, lafa dalmak, lâmba, lâstik, lâzım, Lehçe, lezzetli, limon, lira, lise, liste, lokanta, lokantacı, lütfen.

M

maalesef, Macar, Macarca, Macaristan, macun, maç, maden, mağaza, mahkeme, makale, makine, maksat, mal, mamur, mana, manto, manzara, mart, masa, masmavi, mavi, mayıs, meçhur, meçhuriyet, mecmua, meçhul, Meksika, Meksikalı, mektup, mektuplaşmak, memleket, memnun, memnuniyet, memur, mendil, merak, meraklı, merdiven, merhaba, merkez, Mersin, mesele, meslek, meslektaş, mesuliyet, meşgul, meşhur, metin, metot, mevki, mevsim, mey, meydan, meyhane, meyve, Mısır, Mısırlı, misafir, mobilya, motosiklet, muayene etmek, muayene, muhtar, Mustafa, mufak, müddet, müdür, mühendis, mümkün olduğu kadar..., mümkün, münasebet, müracaat etmek, müracaat, müsaade etmek, müsaade, Müslüman, Müslümanlık, müthiş, müzik.

N

namaz kılmak, namaz, namus, namuslu, namusluluk, namussuz, namussuzluk, nasıl, ne kadar, ne zaman, ne, ne... ne de, nebat, nece, neden, nedeniyle, nehir, nere, nerede, neşe, neşeli, neşelilik, neşesiz, neşesizlik, netice, nezle, niçin, nisan, nispet, nişan, nişanlanmak, nişanlı, niyet, Norveç, Norveççe, Norveçli, nüsha.

O

o, ocak, oda toplamak, oda, oğlan, oğul, okşamak, okul, okumak, okuyucu, olarak, olay, olmak, on, onar, onlar, onuncu, ora, orali, oranla, orman, ormancı, orta, ot, otel, otelci, otobüs, otomobil, oturmak, otuz, otuzar, otuzuncu, ova, oynamak, oyuncak.

Ö

öbür gün, öbür, öd, ödemek, ödev, ödü kopmak, ödünç vermek, ödünç, öğle, öğleyin, öğrenci, öğrenmek, öğretmek, öğretmen, öksürük, öküz, öldürmek, öldürtmek, öldürülmek, ölmek, ölüm, ömür, ön, önce, önem, önemli, önemlilik, önemsiz, önemsizlik, önlemek, öpmek, öpüşmek, örmek, örnek, örtmek, örtü, örtülü, öte, ötürü,

YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ VE...

ek, övülmek, öyle, öyleyse, özlemek, özür dilemek.

P

alı, pahalılaşmak, paket, Pakistan, Pakistanlı, pantolon, para, parça, park, nak, parti, pasaport, pasta, pastahane, patlamak, pazar (günü), pazar, ırlaşmak, pazartesi, pehlivan, pek, pencere, personel, perşembe, petrol, peynir, pislik, pişirmek, pişman olmak, pişmek, piyano, plaj, plân, polis, politikacı, mya, Polonyalı, portakal, Portekiz, Portekizce, Portekizli, posta kutusu, posta, acı, postahane, postalamak, profesör, program, pul.

R

ıo, rağmen, rahat rahat, rahat, rahatsız etmek, rahatsızlık, rakı, ray, ret, letmek, renk, renkli, renksiz, resim, ressam, rica etmek, rica, roman, Romanya, lver, Rum, Rumen, Rumence, Rus, Rusça, Rusya, rüya, rüzgâr.

S

let, saat, saatçi, sabah, sabahleyin, sabır, sabırlı, sabırlılık, sabırsız, rsızlanmak, sabırsızlık, sabun, saç, sade, sağ ol, sağ, sağalmak, sağaltmak, amak, sahip, sahne, sakal, sakallı, sakalsız, salata, salı, salon, Samsun, sanat, talye, sandık, sapan, sapmak, sapsarı, sarf etmek, sarhoş, sarı, sarıca, sarımsak, nsaklamak, satıcı, satın almak, satır, satış, satmak, savaş, saygı, saygılı, ılılık, saygısız, saygısızlık, saymak, sebep, sekiz, sekizer, sekizinci, sekreter, en, seksener, sekseninci, selam söylemek, selam, selamlamak, selamün aleyküm, 'ner, sen, sene, sepet, serbest, sermaye, sert, ses, sesini çıkartmak, sevinç, adirilmek, sevindirmek, sevinmek, sevişmek, sevk etmek, sevmek, seyahat, etmek, sıcak, sıfır, sığır, sıkı, sıkamak, sınıf, sınıfta kalmak, sınır, sır, sıra, 'amak, Sırpça, sigara içmek, sigara, silmek, simsiyah, sinema, sipariş etmek, riş, Sivas, siyah, siyasal, siyaset, siz, soba, sofrası, soğuk almak, soğuk, sokak, iak, sol, solmak, son, sonbahar, sonra, sonuncu, sormak, soru, soy, soymak, estr, söndürmek, sönmek, söylemek, söz vermek, söz, sözleşmek, sözlük, sözünü ak, spor, su, subay, sulamak, suret, suretiyle, Suriye, Suriyeli, susamak, iak, susuz, sükunet, süpürmek, sürmek, sürücü, süt, sütçü, süvari, süveter.

Ş

; şakacı, şapka, şarap, şarkı, şarkı söylemek, şart, şaşırmak, şaşmak, şef, şefkat, tli, şefkatlilik, şefkatsiz, şefkatsizlik, şehir, şeker, şekerli, şekersiz, şekil, iye, şey, şiddet, şiddetli, şiir, şikayet etmek, şikayet, Şili, Şilili, şimdi, şirket, şişman, şişmanlamak, şoför, şöyle, şu, şubat, şube, şura, şükür, şüphe.

T

k, tabiat, tabii, tablo, tahsil, tahta, takmak, taksi, Taksim Meydanı, talebe, tam, ım, tamamen, tamamlamak, tamir etmek, tamir, tamirci, tamirhane, tane, lik, tanımak, tanışmak, tanıtmak, tarak, taraklamak, tarife, tarih, tarihli, tarla, ymak, tartmak, tasarlamak, taş, taşımak, taşınmak, tat, tatil, tatlı, tavsiye etmek, ye, tavuk, taze, tecrübe, tecrübeli, tedavi, tehdit etmek, tehdit, tehlike, tek, f etmek, teklif, tekrar etmek, tekrar, tekrarlamak, telaş, telaşlanmak, telefon, izyon, telgraf, temas, temasa girmek, tembel, tembellik, temiz, temizlemek, zlik, temmuz, temsil, teneffüs, teneke, tenis, ter, terbiye, terbiyeli, terbiyelilik,

YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ VE ...

terbiyesiz, terbiyesizlik, tercih etmek, tercüme, terk etmek, terlemek, termometre, tertemiz, terzi, teslim etmek, teslim, teşekkür ederim, teşekkür, teşekkürler, teyze, tıraş, ticaret odası, ticaret, tepe, tip, tiyatro, top, topal, toplamak, toplanmak, toz, Trabzon, trafik lambası, trafik, tramvay, tren, turist, tutmak, tutuşmak, takdirde, tuz, tuzlu, tuzluk, tuzsuz, tüccar, tüfek, tükenmek, Türk, Türkçe, Türkiye, Türklük, tütin, tütüncü.

U

ucuz, uçak, uçmak, uçuş, ufak, uğramak, uğraşmak, uğur, unutmak, unutturmak, Urdu, usandırıcı, usanmak, usta, usul, utanmak, uyku, uyumak, uzak, uzamak, uzanmak, uzun, uzunluk.

Ü

üç, üçer, üçüncü, ümit etmek, ümit, üniversite, Ürdün, Ürdünlü, ürkmek, ürktmek, üst, üşümek, ütü, ütölemek, üzere olmak, üzere, üzölmek, üzüm.

V

vapur, vagon, vakit, var olmak, var, varış, varmak, vatan, vatandaş, vazgeçmek, vazife, vaziyet, vazo, ve, veda, vedalaşmak, vekil, veli, veriş, vermek, veya, virgül, vitrin, Viyana, vize etmek, vize, vurmak.

Y

yabancı, yağmur yağmak, yağmur, yaka, yakalamak, yakın, yakışmak, yaklaşmak, yakmak, yalan söylemek, yalnız, yamyaş, yan, yangın, yanılmak, yanıt, yanılmak, yani, yanlı, yanlılık, yanmak, yapışmak, yapıştırmak, yapmak, yapracık, yaprak, yaptırmak, yapıyınız, yara, yaralı, yaramak, yardım etmek, yardım, yarı, yarım, yarin, yastık, yaş(ıslak), yaş, yaşamak, yaşlı, yatak, yatırmak, yatmak, yavaş yavaş, yavaş, yavaşça, yavru, yavuz, yayınlamak, yayla, yaz, yazar, yazdırmak, yazı, yazıcı, yazık, yazılı, yazmak, yedi, yedinci, yedirmek, yedişer, yemek yemek, yemek, yemyeşil, yenge, yeni, yeniden, yepyeni, yer, yerleşmek, yeşil, yeşilce, yetişmek, yetmiş, yetmişer, yetmişinci, yıkamak, yıkanmak, yıkatmak, yıkılmak, yıkmak, yıl, yılan, yıllarca, yıllık, yirtik, yine, yirmi, yirminci, yoğurt, yok olmak, yok, yoksa, yol, yolcu, yolculuk, yoldaş, yollamak, yorgun, yorgunluk, yormak, yorucu, yorulmak, Yugoslav, Yugoslavya, yukarı, yumurta, yumurtalık, Yunanca, Yunanistan, Yunanlı, yurt, yurtaş, yuva, yük, yüklemek, yüksek, yükseklik, yükselmek, yükseltmek, yürek, yürekli, yüreklilik, yüreksiz, yüreksizlik, yürümek, yüz(sayı), yüz, yüzlerce, yüzmek, yüzük, yüzüncü, yüzünden.

Z

zahmet etmek, zahmet vermek, zahmet, zaman, zan, zammetmek, zarar, zararlı, zararlı, zaten, zayıf, zayıflamak, zengin, zenginlik, zeytin, zıplamak, zil, ziraat, ziyaret etmek, ziyaret, zor, zorlaşmak, zoruna gitmek, zorunda olmak.

4. KELİMELERİN İSİM VE FİİLLERE GÖRE DAĞILIMI

Yukarıda alfabetik sıraladığımız 2000 civarındaki kelimenin yaklaşık 1600'ü isim, 400'ü ise fiildir. Bu durum, yabancılara Türkçe öğretiminde kelime öğretimi plânlanırken seçilecek kelimelerin %80 oranında isim, %20 oranında ise fiillerden meydana gelmesi gerektiği sonucunu doğurmaktadır.

5. ORTAK KELİMELER

LTS'de kelime öğretiminde kullanım sıklığının yanı sıra öğrencinin ana dilinde bulunan ve dolayısıyla her iki dilde ortak olan kelimelerden yararlanma yoluna da gidilmiştir. Yukarıda verilen 2000 dolayındaki kelimedenden yaklaşık % 10'u Türkçe ve Almancada ortak olan kelimelerdir. Bu ortak kelimelerden ülke, millet ve dil adları dışında kalan 100'e yakını şöyledir:

ağa (der Agha), apartman (das Appartement), Avrupa (Europa), adres (die Adresse), balo (der Ball), banka (die Bank), banknot (die Banknote), benzin (das Benzin), berber (der Barbier), blüz (die Bluse), bomba (die Bombe),büro (das Büro), coğrafya (die Geographic), çek (der Scheck), dans (der Tanz) ,depo (das Depot), ekspres (der Expresszug), elektrik (die Elektrizität), enteresan (interessant), fabrika (die Fabrik), film (der Film), firma (die Firma), fotoğraf (das Foto), garaj (die garage), grip (die Grippe), hoca (der Hodscha), istatistik (die Statistik), karakteristik (charakteristisch), kart (die Karte), kilim (der Kelim), kabine (das kabinett), kahve (der Kaffee), konferans (die Konferenz), konser (das Konzert), konsolosluk (das Konsulat), kontrol (die kontrolle), kravat (die Krawatte), kurs (der Kurs), lamba (die Lampe), lira (die Lira), liste (die Liste), makina (die Maschine), manto (der Mantel), metot (die metode), mobilya (das Möbel), müzik (die Musik), müslüman (der Muslim), otel (das Hotel), otomobil (das Auto), paket (das Paket), park (der Park), parti (die Partie), paşa (pascha), personel (das Personal), petrol (das Petroleum), plan (der Plan), polis (die Polizei), politika (die Politik), politikacı (der Politiker), posta (die Post), problem (das Problem), profesör (der Professor), program (das Programm), rakı (türk. Anisschnaps),radyo (das Radio), roman (der Roman), rövolver (der Revolver), salata (der Salat), sekreter (der/die Sekretär), seminer (das Seminar), sigara (die Zigarette), spor (der Sport), sömestir (das Semester), şef (der (Chef), şoför (der Chauffeur), taksi (das Taxi), tarife (der tarif), telefon (das Telefon), telegraf (das Telegramm), tema (das Thema), tenis (das tennis), termometre (das Thermometer), tip (der Typ), tiyatro (das Theater), turist (das Tourist) üniversite (die Universität), vagon (der Vaggon), vazo (die Vase), vize (das Visum), yoğurt (der Joghurt).

Bilinenden bilinmeyene, basitten karmaşığa doğru gitmek bir öğretim ilkesi olduğuna göre yabancılara Türkçe öğretiminde bu ilkeye riayet edilmelidir. Bunun için yapılması gerekenlerin başında, hiç şüphe yok ki, ortak kelimelerden hareket edilmesi gelmektedir. Nitekim yabancı dil öğretiminin zengin bir kelime kadrosuyla gerçekleşebileceğini görüşünü savunan Başkan da, başlangıç düzeyinde ortak kelimelere yer verilmesinden yanadır (Başkan, 1994, s. 46; Demircan, 1983, s. 148).

6. SIK KULLANILAN FİLLER

Bir yıllık Türkçe öğrenme tecrübesini kaleme alan Walter, Türkçe öğrendiği yıl içinde devamlı kullandığı fiillerin bir de listesini vermektedir. Herkesin kendi ihtiyacına göre kullanacağı fiillerin farklılık göstereceğini belirten Walter'in bu 41 kelimelik listesi şöyledir: ağrımak, anlamak, bakmak, beklemek, bilmek, bitmek, çalışmak, dikmek, dolaşmak, dönmek, düşünmek, gelmek, getirmek, gezmek, gitmek, görmek, göstermek, içmek, istemek, kalkmak, kalmak, konuşmak, koymak, kullanmak, okumak, ödemek, oturmak, satmak, sevmek, tamir etmek, telefon etmek, temizlemek, tercih etmek, unutmak, ütölemek, uyumak, vermek, yapmak, yazmak, yürümek, yüzmek (Walter, 1993, s.42).

Fiil öğretiminde bütün fiillerin çekiminde Türkçede sıklık derecesi en yüksek olan *gelmek* fiilinin kullanıldığı LTS'de, Walter'in Türkiye'de Türkçe öğrenirken tecrübe ettiği fiillerin tamamına yakını, fiillerin öğretildiği bütün kip ve zamanlarda, yanlarına birer de nesne konulmak suretiyle verilmiştir:

"Mehmet geliyor mu?

Geliyor.

Çocuklar geliyorlar mı?

Gelmiyorlar.

Geliyor musunuz?

Geliyoruz.

Gelmiyorum.

Niçin gelmiyorsun?

Aşağıdaki faaliyetler için de aynı tipte cümleler kurunuz:

"ekmek almak, bugün çalışmak, müzik dinlemek, telefon etmek, gitmek, bir film görmek, çay içmek, evde kalmak, Türkçe konuşmak, Almanca öğrenmek, gazete okumak, tenis oynamak, mektup yazmak, salata yemek." (LTS, 27)

Bütün fiil çekimlerinden sonra düzenlenen alıştırmalarda ipucu kelimeleri olarak nesnelere ile birlikte verilen bu fiillere zaman zaman yenilerinin de ilâve edildiği görülmektedir:

"Çayı sen mi içtin?

Hayır, Fatma tarafından içildi.

Çay içmek yerine aşağıdaki faaliyetleri getirerek aynı tipte cümleler kurunuz:

salata yemek, pasta yapmak, ekmek almak, mektup yazmak, gazete okumak, yemek pişirmek, çamaşır yıkamak, oda toplamak, gömlek ütölemek, etek dikmek, araba tamir etmek." LTS, 162)

7. BİR DERSTE ÖĞRETİLEBİLECEK KELİME SAYISI

Bir derste tanıtılacak yeni kelimelerin sayısı ve bunların tekrarı meselesi kelime kontrolü ile sıkı sıkıya ilgilidir. Yeni kelimelerin gelişigüzel bir şekilde tekrarından kaçınmak gerekir. Dersler öylesine düzenlenmelidir ki, öğrenciler yeni kelimeleri anlamlı bir şekilde ve gittikçe artan bir şekilde kullanabilsinler:

“Amerika Birleşik Devletlerinde, seri halinde okuma kitapları üzerinde çalışan editörler ve eğitimciler, yeni kelimelerin nasıl tanıtılacağı konusunda çok defa bazı kurallar tespit ederler; her yeni sayfada kaç kelime tanıtılacağını ve arzu edilen tekrar derecesini kararlaştırırlar. Böyle kurallar tekrar yolu ile öğrenme ilkesine dayanır. Bu sağlam bir ilkedir, fakat çok tekrarın sıkıcı olacağı ve bazen kendi amacının tersine sonuçlar vereceği de unutulmamalıdır.” (Millî Eğitim Bakanlığı, 1962, s. 105)

Demirezen, bir derste öğretilebilecek kelime sayısının öğrencilerin yaşları ve eğitim düzeylerine göre değişebileceğini ifade etmektedir. Demirezen’e göre Amerikalılar normal bir lise sınıfında 5, kolejler ve yetişkinlerin gittikleri dil okullarında 7 kelimenin aynı derste öğretilmesini teklif etmektedirler. Ancak Türkiye’de orta okullarda 6, lise ve kolejlerde 8-9 kelime öğretilmektedir (Demirezen, 1983, s. 164).

LTS’de 2000 civarında kelime bulunduğuna göre, bunun 82 derse bölünmesi durumunda her derse ortalama 25 kelime düşüyor demektir. Ancak LTS’deki her bir ders alıştırmalarıyla birlikte normal bir ders olmayıp birkaç dersten meydana gelen bir ünite hükmündedir. Bu husus göz önünde tutulduğunda LTS’de normal ders hesabına göre her bir derse ortalama 8 kelime düşüğü söylenebilir.

LTS’deki 2000 kelimedenden 1200’ü tercüme alıştırmaları kısmında geriye kalan 800’ü ise ders içinde veya yer değiştirme alıştırmaları ile kelime türetme alıştırmaları sırasında verilmiştir. Bu durumda en fazla tekrarlanan kelimelerin cümle tercüme alıştırmaları dışında kalan kelimeler olduğu söylenebilir. Çünkü bu kelimeler dil bilgisi yapılarının anlatılmasında ve bunlarla ilgili alıştırmalarda pek çok sayıda tekrarlanmıştır. Cümle tercüme alıştırmalarındaki kelimelerin ise ortalama beş-altı defa tekrarlandığı söylenebilir. Çünkü LTS’de yer alan toplam 68 cümle tercüme alıştırmasında kullanılan kelime sayısı 6420’dir. Ancak hemen belirtilmelidir ki bu kelimelerden bazıları sadece bir defa geçerken, bazıları pek çok defa geçebilmektedir. Meselâ *revolver* kelimesi sadece bir defa geçmiştir. Buna karşılık *var* ve *yok* kelimeleri ve başka birtakım fiiller gibi ortalamanın çok üstünde tekrarlanma oranı bulunan kelimeler de vardır.

Bu durumu alıştırma cümleleri sonunda verilen yeni kelimelerin sayısına bakarak da açıklamak mümkündür. Bu amaçla sonunda hiç yeni

YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ VE ...

kelime bulunmayan, bir yeni kelime bulunan ve en fazla yeni kelime bulunan üç alıştırmaya örnek alınabilir. Alıştırmada geçen bütün kelimelerin daha önce öğrenilmiş sayıldığı sonunda hiç yeni kelime bulunmayan bir alıştırmaya şöyledir:

“Bir yıl sonra türkçeyi [Türkçeyi] tamamen öğrenmiş olurum. İki buçuk saat sonra Ankara'ya varmış olacağız. Fatma Türkiye'ye dönmüş olacak.” (LTS, 215)

Sonunda bir yeni kelime bulunan alıştırmada ise bu bir kelime dışında kalan kelimeler önceden verilmiş demektir:

“Buraya geleli gayet iyiyim. Türkiye'den ayrılmış türk yemekleri yemedik. Arkadaşım evleneli lokantalara gitmeyip akşamları hanımıyla beraber geçirir. Evimiz yanlı kira ile aldığımız [kiraladığımız] bir apartmanda oturuyoruz. Babam öleli köyüme gitmedim. Radyoda verilen konferansları dinleyeli siyasal olayları daha iyi anlıyorum. Oğlunuz doğalı kaç yıl oldu?

kira” (LTS, 190)

Sonunda 39 yeni kelime bulunan LTS'nin en uzun cümle tercüme alıştırmaları ise şudur:

“Kabinenin çekildiği söyleniyor. Vapurun battığı bildiriliyor. Pasaportta sahibinin Rus olduğu yazılıdır. Bilmek istediğiniz nedir? Sınırın kapandığının manası ne olabilir? Bu adamın hakkımda neler söylediğine bakmam. Size sormadığıma pişman oldum. Adam yüksek sesle konuşup da yanımızda oturanların sözlerini işitebilen işitemediklerine dikkat etmedi. Kardeşim sizi tanıdığını söylüyor. Gitmek istemediğimi görmüyor musun? Bu sinemanın kapandığını işittim. Bu evin Belediye satın alındığını haber aldım. Bunu nasıl yaptığını bana gösterir misin? Başkomutanlık düşürülen uçağı idare eden iki subayın düşmanın eline düşüklerini ve fakat kaçabildiklerini bildiriyor. Çocuk parayı alıp almadığını söylesin! Verilen haberin doğru olup olmadığını bilmiyorum. Bu yazıların japonca olduğunu zannediyorum. Cevabı geciktirdiğinde bir maksadın mı var? Eşyamızı bulamadığımızdan geç kaldık. Tramvay işlemediğinden yürüyerek gidelim! Mustafa gayet güzel piyano çaldığı için hemen hemen her gün davetlidir. Kendisini tanıdığım için sözlerine şaşmadım. Durum geçen yıl olduğu gibidir. Bu iş zannettiğiniz kadar kolay değil. Her şey mümkün olduğu kadar güzel yaptığımızı fark ettim. Erzincan'dan bildirildiğine göre şiddetli bir deprem oldu. Buraya geldiğimden beri ticaretle meşgulüm. Kabinenin çekilip çekilmediği hakkında bilgi yoktur. Yıkayıp giyindikten sonra kahvaltı edelim! Aptes aldıktan hemen sonra namaz kılmalısın. Kızın ne söylediğini anlamadım. İstediklerinizi almadınız mı? Gördüklerinizi anlatınız! Hiç kimsenin beklemediği oldu. Her şey yapılmış olduğundan yattık.

YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ VE...

Firmanın iş yerine getirmiş olduğu kıymetli makineler feyezan bölgesinden vaktinde sevkedilemeyip de nehrin bir kaç saat içinde kenarları aşan suları tarafından götürülerek kayboldu. Selamladığım bay kimdi? Aradığınızı mağaza şu caddededir. En sevdiğin oyuncak hangisidir? Başvurmadığım kapı kalmadı. Arkadaşlarının kaldıkları yeri öğrenemedim. İndiğim vagonu bulamıyorum. Geldiğimiz tren şurada duruyor. Önünde durduğumuz bina Ticaret Odasıydı. Yanına oturduğum bay komşusuna anlayamadığım bir şey söyledi. Satıcının göstermekte olduğu halıların hiç birini beğenmiyorum. Tanımadığım bir kimseye para vermem. Yılanın, altına çekildiği taşı kaldırmaktan korktum. Vekilimizin gönderdiği raporu okuyunuz! İlk buraya geldiğimde bu evlerin yerinde tarlalar vardı. İstanbul Türkler tarafından alındığı zaman bir Rum şehriydi. Babam öldüğü zaman çok küçüktüm. Böyle olduğu takdirde tehlike yok. Büyük halı satılmadığı takdirde İsviçre'ye gönderilecektir. Şartlarımız Bakanlık tarafından kabul edildiği takdirde iki hafta sonra işe başlayacağız. Çok meşgul olduğum halde konferansa gittim. Bu adam hiç bir şey bilmediği halde her konu hakkında konuşur. Beklememiş olduğumuz bu neticeye şaşıktık. Çok defa bulunmuş olduğum Taksim Meydanını hemen tanıdım. Size ödünç vermiş olduğum kitabı başından sonuna kadar okuyabildiniz mi? Türkiye'deki ailene yazmış olduğum mektubu postaya götürmeyi unuttum.

aptes	mağaza
aptes almak	maksat (maksadı)
aşmak	meşgul
başkomutanlık	meydan
batmak	mümkün olduğu kadar
belediye	ödünç (ödüncü)
belli	ödünç vermek
bölge	pişman olmak
davetli	Rum
fark	sevketmek
fark etmek	sınır
feyezan	şart
gecikmek	şaşırmak
geciktirmek	Taksim meydanı
hemen hemen	tehlike
idare etmek	ticaret
işlemek	Ticaret Odası
konferans	üzülmek
konu	yazılı" (LTS, 176-177)

Toplam 364 kelimenin bulunduğu bu alıştırmada 39 yeni kelime vardır. Bu 39 yeni kelime dışında kalan kelimelerin daha önceki derslerde ve alıştırmalarda geçtiği düşünülürse, cümle tercüme alıştırmalarındaki

kelimelerin, % 90 oranında tekrar kelimelerden ibaret olduğu söylenebilir.

8. SONUÇ

Herbert Jansky'nin "Lehrbuch der türkischen Sprache" adlı eseri Türkçeyi başlangıç düzeyinde öğretmek amacıyla gramer-tercüme metoduna göre yazılmış bir ders kitabıdır. Kitabın hedef kitlesi Avusturyalılar, daha doğrusu Almanca bilen yetişkin yabancılarıdır.

Türkçe öğretiminin cümle düzeyinde ele alındığı "Lehrbuch der türkischen Sprache"de kelimeler cümle içinde öğretilmeye çalışılmaktadır. Kelime öğretimi için sıklık derecesi yüksek %80'i isim, %20'si fiil 2000 civarında kelime seçilmiştir. Bu kelimeler 82 derse yayılmış ve kontrollü bir şekilde tekrarlanmıştır. Ayrıca bu kelimelerden %10'u Türkçe ve Almanca ortak kelimelerden seçilmek suretiyle kelime öğretiminde büyük kolaylık sağlanmıştır.

Bu arada, daha çok yetişkin yabancıları uygun bir metot olan, gramer-tercüme metodunda, yabancı dilin gramer terimleri yerine öğrencinin ana dilindeki gramer terimlerinin kullanılıyor olması da bir başka kolaylıktır. Çünkü öğrenilen yabancı dilin gramer terimleri ortalama 250 kelime civarındadır ve böylece öğrenci 250 gramer terimini öğrenmekten kurtulmuş olmaktadır.

KAYNAKÇA

- AKSAN, Doğan (1982), **Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim**, c.3, TDK Yayınları, Ankara.
- ALAN, Yusuf (1994). C. C. FRIES: Teaching and Learning English as a Foreign Language, University of Michigan Press, 1945'ten naklen **Lisan ve İnsan**, İzmir.
- BAŞKAN, Özcan (1994), "Türkiye'de Yabancı Dil Öğretimi", **Dil Dergisi**, S. 22, s. 39-46.
- DEMİRCAN, Ömer (1983), "Sözcük Öğretimi ve Türkçe-İngilizce Sözcük Yapım Türleri Üzerine Bir Karşılaştırma", **Türk Dili**, S. 379-380, s. 146-159.
- DEMİREZEN, Mehmet (1983), "Yabancı Dil Öğretiminde Yabancı Sözcüklerin Ruhbilimsel Sorunları", **Türk Dili**, S. 379-380, s. 160-166.
- JANSKY, Herbert (1986), **Lehrbuch der Türkischen Sprache**, Wiesbaden.
- KAÇALIN, M. S. (1994). "Türkçenin Eğitim ve Öğretiminin Basamakları Nasıl Belirlenebilir", **Türkçe Kültürü**, Haz. Doç. Dr. İskender Pala, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Millî Eğitim Bakanlığı, (1962), **Eğitim Malzemelerini Hazırlamada Yazarın El Kitabı**, Çev. Ahmet AĞÜN R. TAŞÇIOĞLU ve Başk., Ankara.
- ÖZTOKAT, Erdim (1977), "Yabancı Dilde Sözcük Öğretimi", **Dilbilim II**, İÜ Yabancı Diller Yüksek Okulu Fransızca Bölümü Dergisi, İstanbul.
- WALTER, Eileen (1993), "Learning Türkisch As A Foreign Language: A Personal Account", **Dil Dergisi**, S. 14, s. 25-46.